

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ УНІВЕРСИТЕТУ

Н.М. Кравчук

Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова
Бібліотека

Сучасні вимоги розвитку освіти і науки та потреби споживачів інформації вимагають активізації науково-дослідної діяльності, яка допомагає бібліотекам скоординувати розвиток найближчої перспективи і спрогнозувати подальшу стратегію.

Протягом 5 років бібліотека ВНМУ ім. М.І. Пирогова проводила дослідження стосовно вибору, розробки перспективних напрямків організації діяльності бібліотеки, які знайшла своє відображення у науково-дослідній роботі «Створення інформаційно-освітнього середовища університетської бібліотеки як складової системи безперервної до дипломної та післядипломної медичної освіти». В основі НДР лежали комплексні завдання, спрямовані на розробку оптимальної моделі сучасної університетської бібліотеки. На підготовчому етапі були складені тарифікаційний список виконавців, календарний план, досліджено стан даної проблеми в Україні та невирішені на той час завдання. Визначені основні цілі, мета та напрямки діяльності бібліотеки нового типу ВНЗ; способи, якими пропонується вирішити поставлені завдання. Передбачені теоретичні і практичні результати дослідження. Було розроблено модельний план розвитку бібліотеки за такими напрямками:

- здійснення моніторингу відповідності інформаційних потреб користувачів та інформаційних ресурсів бібліотеки;
- розширення автоматизації ряду технологічних процесів;
- формування електронних бібліотек та розширення можливостей використання Internet-технологій;
- оновлення інформаційної продукції та послуг;
- участь у корпоративних бібліотечно-інформаційних системах;

Завершення цієї роботи було поєднане із атестацією працівників. Зокрема, керівники структурних підрозділів в рамках НДР розробляли напрямки діяльності своїх відділів та методичку організації роботи. На атестації проходив захист кожної роботи із презентаціями. Були опрацьовані такі теми:

1. Методичні основи бібліотечного менеджменту (головний бібліотекар з методичної роботи).
2. Новітні технології у комплектуванні та обліку фондів бібліотеки (зав. відділу комплектування).
3. Моніторинг запитів читачів як чинник удосконалення бібліотечного обслуговування (головний бібліотекар відділу обслуговування).
4. Нові аспекти в інформаційно-бібліографічному обслуговуванні бібліотеки (зав. довідково-бібліографічного відділу).
5. Інноваційні підходи до бібліотечного обслуговування на абонементі навчальної літератури (зав. сектору абонементу навчальної літератури).
6. Проект впровадження новітніх технологій на абонементі наукової літератури (зав. сектору абонементу наукової літератури).

7. Впровадження інновацій в діяльність бібліотеки та їх вплив на бібліотечне обслуговування іноземних (англомовних) студентів (головний бібліотекар сектору літератури іноземними мовами).
8. Удосконалення обслуговування користувачів читальної зали в умовах запровадження новітніх інформаційних технологій (зав. сектору читальної зали №1).
9. Форми і методи роботи обслуговування користувачів абонементу художньої літератури (зав. сектору абонементу художньої літератури).

Продовженням НДР став Проект «Бібліотека Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова – модель сучасної бібліотеки вищого навчального закладу». Основним поштовхом до вивчення цієї тематики стало будівництво нового приміщення бібліотеки загальною площею 3862 м², із них корисної 2781 м² (73%), в тому числі під спеціалізовані читальні зали виділено 1000 м². Це приміщення значно перевищує обсяг сьогоднішньої бібліотеки на 2600 м².

Проект включає інноваційні міні-проекти, що передбачають впровадження нових форм і методів роботи, конкретизують напрямки діяльності та відображають діяльність структурних відділів і загалом бібліотеки як інформаційно-бібліографічного центру. Розробляються питання кардинальної перебудови структури бібліотеки та оптимального розміщення структурних підрозділів, розрахунку місткості фондосховищ закритого і відкритого доступів, вибору елементів дизайну приміщення бібліотеки і бібліотечного обладнання, створення комфортного середовища для користувачів, впровадження якісних змін у бібліотечних послугах і створення інформаційних ресурсів відповідно до освітніх і наукових потреб студентів, науковців та викладачів університету та ін.

Науковий характер притаманний іншим процесам бібліотечної діяльності. Для визначення думки користувачів стосовно якості обслуговування та удосконалення діяльності бібліотеки проводяться моніторинги. Такі дослідження передбачають: а) визначення ступеня задоволення інформаційних потреб і запитів користувачів на документи з медицини; б) визначення рівня доступності до користувачів потрібної наукової та навчальної інформації; в) аналіз та вироблення конкретних рекомендацій щодо покращення якості обслуговування читачів, підвищення ефективності діяльності бібліотеки і її підрозділів та ін.

Останнім часом ця форма роботи набула популярності в on-line доступі. Зокрема, анкетування «Читання художньої літератури в житті студента ВНМУ ім. М.І. Пирогова» визначить потреби та уподобання сучасної молоді в дозвілєвій літературі та сприятиме ефективній організації подальшої роботи сектору художньої літератури. Вивчення думки працівників бібліотек з питань культури обслуговування читачів ляжуть в основу методичних рекомендацій «Етико-моральний аспект культури бібліотечного обслуговування». Періодично проводяться «Аналізи книгозабезпеченості та книговидачі студентів англомовних груп», які допомагають виявити закономірності між читацькою активністю та успішністю англомовних студентів протягом певних навчальних років. Підготовлену інформацію бібліотека доводить до відома деканату на засіданнях методичної ради по роботі з іноземними студентами. Судячи по кількості звернень та ряду запитань з боку представників деканату, завідувачів кафедр та викладачів, аналіз сприяє впровадженню важливих рішень стосовно покращення існуючого становища з боку адміністрації.

З метою ефективного використання періодичних видань та цільового використання бюджетних коштів університету, проводяться аналізи використання кожної назви медичних журналів, передплачених бібліотекою. Завдяки їм визначається актуальність кожного видання серед користувачів. Висновки аналізів враховуються при передплаті на наступний період.

Дбає бібліотека і про віддалених користувачів. Постійно проводиться аналіз їх звернень до веб-сайту бібліотеки. Порівнюються щомісячні статистичні показники частоти звернень до кожної сторінки сайту, що допомагає визначити пріоритетність та актуальність представленої інформації. Саме таке вивчення спонукало бібліотеку удосконалити структуру сайту, над чим зараз працюємо.

При формуванні фонду цінних і рідкісних видань та іменних колекцій активно проводиться робота з вивчення їх на предмет науковості. Основу цього фонду складають праці видатних осіб минулих століть, наукові праці вчених ВНМУ, видання із дарчими надписами, матеріали з історії розвитку університету та бібліотеки тощо. З метою найповнішого їх пошуку та зібрання проводиться ретельний відбір згідно розробленого «Профілю комплектування фонду рідкісних і цінних видань» та паспортизація кожного видання.

Науковість притаманна і краєзнавчій роботі бібліотеки, основними принципами якої є повнота й достовірність. Активно проводиться пошук матеріалів в установах нашого міста, які займаються краєзнавчою роботою. Зокрема, тісні зв'язки підтримуються з обласним, міським та університетським архівами, краєзнавчим музеєм та музеєм Вінницької обласної клінічної лікарні ім. М.І. Пирогова, обласною науковою бібліотекою ім. К.А. Тімірязєва та обласною науковою медичною бібліотекою, використовуються різні довідкові джерела.

Розкриття фонду про історію університету, бібліотеки, кращих науковців університету з часу заснування закладу, про життя і діяльність видатних медиків Вінниччини досягається завдяки таким бібліографічним дослідженням: «Наукові праці ВНМУ ім. М.І. Пирогова», «Професори ВНМУ ім. М.І. Пирогова з часу заснування навчального закладу», «Викладачі і студенти ВНМУ ім. М.І. Пирогова в роки Великої Вітчизняної війни», «Медики-краяни, що здобули славу за межами України», «Прозові та поетичні твори викладачів і студентів». Результати вивчення історії представляються на шпальтах періодичних видань та науково-практичних конференціях.

Значна видавнича робота проводиться стосовно популяризації діяльності науковців університету. Зокрема, видання біобібліографічних покажчиків набуло широкого розповсюдження не лише в друкованому, але й електронному форматах. Щороку поповнюється серія біобібліографічних видань «Вчені нашого університету».

Узагальнити, зберегти та оцінити внесок кафедр в науково-дослідницьку, педагогічну та навчальну діяльність ВНМУ ім. М.І. Пирогова допомагають бібліографічні покажчики: «75 років на захисті материнства» (кафедра акушерства і гінекології №1), «Історія розвитку кафедри хірургії» (до 80-річчя з дня заснування).

Підготовлений силами наукових бібліотек ВНМУ та ННМБ біобібліографічний покажчик на CD-Rom «М. І. Пирогов». На обласному конкурсі видань бібліотек «Асоціація бібліотек Вінниччини» покажчик був відзначений в спеціальній номінації «Креативний підхід до електронних видань». Зараз спільно із Національною науковою медичною бібліотекою проводиться робота над завершенням біобібліографічного покажчика «М.І. Пирогов» у друкованому форматі.

Бібліотека активно відгукнулася на пропозицію вінницького видавництва «ПРАДА АРТ» взяти участь у підготовці 5-го випуску альманаху «Подільські джерела» – «Вінниччина медична: під знаком Червоного Хреста».

Головний бібліотекар О. Юрчишина за багаторічну й плідну роботу з дослідження та популяризації життя та діяльності поета й лікаря Степана Руданського, уродженця Вінниччини, нагороджена нагрудним знаком «180 років Руданському С. В.». До 180-річчя від його дня народження фонд бібліотеки поповнив бібліографічний нарис «Степан Руданський – лікар-гуманіст» і видана спільно з ННМБУ книга «І я знов живий світ оглядаю...». До 80-річчя від дня народження його правнучатого

племінника – Олексія Боржковського у співпраці з ННМБУ видано біобібліографічний нарис «Лікар Олексій Боржковський – нащадок славетного роду». Також бібліотека долучилася до видання книги «Життя, присвячене людям» – про В. К. Високовича, видатного патологоанатома, бактеріолога та епідеміолога, професора Харківського та Київського університетів, нашого земляка.

Результати відбору матеріалів краєзнавчої тематики про життя і діяльність видатних медиків Вінниччини щорічно лягають в основу підготовки започаткованого бібліотекою календаря «Вінниччина медична: знаменні і пам'ятні дати ... р.»; виданнях Національної наукової медичної бібліотеки «Імена в медицині у відгомоні часу» та обласної наукової бібліотеки ім. К.А. Тімірязєва «Календар знаменних і пам'ятних дат Вінниччини».

Проводиться складна і кропітка робота над виданням «Нарис з історії бібліотеки ВНМУ ім. М.І. Пирогова». Завдяки старанням Маєвської Л.В., яка очолювала бібліотеку впродовж 40 років (до 2001 року), на папері викладені її власні спогади про минуле бібліотеки. Наразі дописується історія бібліотеки з 2001 до 2011 року. Видання планується вийти до 100-річчя з дня заснування університету і бібліотеки.

Науковий характер притаманний методичній роботі бібліотеки. Щороку провідні фахівці бібліотеки беруть активну участь у науково-практичних конференціях на зональному та державному рівнях, готують виступи із власного досвіду роботи на актуальні теми. Бібліотека як методичний центр розробляє плани проведення наукових конференцій, семінарів для бібліотек ВНЗ м. Вінниці та готує методичні видання з актуальних напрямків роботи та матеріали конференцій: щорічний «Аналіз діяльності бібліотек ВНЗ методичного об'єднання м. Вінниці», інформаційні листи, методичні рекомендації серії «На допомогу бібліотечному фахівцю» («Соціальні мережі в роботі бібліотеки», «Автоматизована книговидача в бібліотеці ВНМУ ім. М.І. Пирогова», «Традиційні та нові підходи до обліку і зберігання бібліотечних ресурсів», «Електронні ресурси в бібліотеках: проблеми доступу та збереження авторського права» та ін.).

Наукову роботу бібліотека здійснює в різних напрямках і займає вагомую нішу в діяльності університету. Вона забезпечує збереження історії навчального закладу для нащадків, розробку перспективного розвитку бібліотеки на благо університету, творчий і професійний розвиток бібліотечних працівників.